

Prof. Dr. Zahid Aksu Hocamızın Aziz Hatırasına*

Prof. Dr. Beşir GÖZÜBENLİ*

Giriş

Bilindiği gibi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Zahid Aksu hocamız 16 Ekim 2008 tarihinde dar-ı bekaya intikal etmiştir. Ülkemizin çeşitli üniversitelerindeki İlahiyat Fakültelerinde öğretim üyesi ve idareci olarak görev yapmış, lisans ve lisansüstü dersleriyle çok sayıda öğrenci yetiştirmiş; alanındaki bilimsel çalışmaları yanında, danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans ve doktora tezleriyle de pek çok akademisyenin yetişmesini sağlamış, bu özelliğinden dolayı İlahiyat camiası açısından hocaların hocası konumundaki bilim adamlarından birisi olan Prof. Dr. Zahid Aksu hocamız, Ankara Elvankent'teki evinde bir sonbahar gecesi seher vakti Hakk'a yürümüştür. Cenaze namazı 17 Ekim 2008 tarihinde beş yıl kadar imamlık yaptığı Ankara Maltepe Camiinde ailesi, yakınları, öğrencileri ve vefâkâr dostlarının katılımıyla kalabalık bir cemaat tarafından kılınmış ve Ankara Sincan'da defnedilmiştir. Merhuma Cenab-ı Hakk'tan rahmet ve mağfiret dileklerine vesile olması temennisiyle, ailesi, yakınları ve öğrencilerinin verdiği bilgiler yanında, Fakültedeki özlük dosyasında yer alan bilgilerden derlenmiş olarak, kısa bir özgeçmiş hazırlanmıştır. Bu özgeçmişin hazırlanmasında katkıları bulunanlara teşekkür ederken, merhum hocamızın ruhu şâd, mekanı Cennet olsun diyoruz.

I- Prof. Dr. Zahid Aksu'nun Özgeçmişi

(10 Mayıs 1936 – 16 Ekim 2008)

10 Mayıs 1936 Hatay'ın Erzin ilçesinde doğdu. Bestami ve Muhterem Aksu çiftinin altı çocuğunun en büyüğüdür. Zahid Aksu, Osmaniye'de Kânûn-i Sâni (7 Ocak) İlkokulunu bitirdikten sonra, ortaokulu da Osmaniye'de (Osmaniye

* Prof. Dr. Beşir Gözübenli tarafından hazırlanan bu yazı, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisinde yayınlanmıştır.

** Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Ortaokulu) tamamladı. Bu esnada Bahçe Müftüsü Arap Hafız ve Ahmet Çardak hocadan Kur'an-ı Kerim dersleri aldı.

Babası Bestami Aksu; Osmaniye merkez vaizliği, Osmaniye, Edirne, Antalya ve Adana müftülüğü görevlerinde bulunmuş, ülkemizin tanınmış, saygın din âlimlerinden birisi idi. Bundan dolayı Zahid Aksu çocukluğundan itibaren babasının bilim çevresiyle de iç içe olmuştu. Bu kapsamda Osmaniye eski müftülerinden Mustafa Yazar, Türkistanlı hoca olarak tanınan müftü Abdurrahman Kavuncu, Kazanlı Hoca Nasrullah Kazancı, Büyük Cami imamlarından Ali Rıza Bey gibi hocaların sohbetlerine katıldı. Küçük yaşlardan itibaren babasının ilim çevresindeki bu sohbetlerin de etkisiyle İslâmî ilimlere ilgi duyan Zahid Aksu, klasik medrese tahsilindeki temel dini bilgilere dair kitaplar ile temel Arapça gramer (sarf – nahiv) kitaplarından bazılarını babası Bestami Efendi'den okuma fırsatını buldu.

Ortaokulu bitirdikten sonra, 1952 yılında Arapça ve İslâmî ilimleri tahsil etmek için kendi imkanlarıyla Suriye'ye gitti. 1952-1954 yılları arasında Halep'te "Şa'baniye Medresesi"nde okudu. 1955 yılında Şam'da "Ma'hedu'l-Ulumi'ş-Şer'iyye" (Şer'i İlimler Enstitüsü) sınavını kazandı ve 1957 yılına kadar bu okulda yatılı olarak Arapça ve dini ilimler tahsil etti. Şam'daki okuluna devam ederken "Medresetu'l-Eminiye" hocalarından Abdurrezzak Bey ve "Medresetu't-Tarfur" hocalarından Şeyh Edip Bey başta olmak üzere alanında temayüz etmiş bazı hocalardan fıkıh, usul, tefsir, kelam, Arap dili ve edebiyatı alanlarında özel dersler aldı. Ayrıca tatil dönemlerinde Türkiye'ye geldiğinde babası Bestami Efendi, müftü Abdurrahman Kavuncu ve Kazanlı Hoca Nasrullah Kazancı'dan temel İslami bilimlere dair dersler aldı.

1957 yılında tahsiline Türkiye'de devam etmek üzere geri döndü ve 1960 yılında Adana Erkek Lisesi'nden mezun oldu. Liseyi bitirdikten sonra kısa bir süre tekrar Şam'a gidip orada Şer'i İlimler Enstitüsü'ndeki yarım kalan eğitimini tamamlayıp diplomasını alarak yurda döndü. Bu esnada Adana İmam Hatip Lisesi'nde dışarıdan bitirme sınavlarına girerek bu okuldan da mezun oldu. Adana'da lise öğrenimi esnasında Sabuncu Camiinde imam-hatiplik görevinde de bulundu ve bu esnada babası Bestami Efendi'den İslami ilimlere dair temel klasik kaynakları okumaya devam etti. 1960 yılında Ankara Üniversitesi İlahi-

yat Fakültesine girdi. Fakültede lisans öğrenimi görürken 1960–1964 yılları arasında Ankara Maltepe Camiinde imam –hatip olarak görev yaptı.

1964 yılında İlahiyat Fakültesini bitirdikten sonra Milli Eğitim Bakanlığı’nda öğretmen olarak görev yaparken, 1965 yılı Nisan ayında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından doktora yapmak üzere Fransa’ya gönderildi. Doktora çalışmalarını sürdürürken 1967 yılında bir yıl Tunus’ta araştırmalarda bulunda ve Fadıl b. Aşur’un fıkıh derslerine katıldı. Fransa’nın Sorbonne Üniversitesinde Prof. Dr. R. Brunschwig ile başladığı lisans üstü eğitimine, hocasının 1968 yılında emekli olmasından sonra Prof. Dr. R. Arnaldez ile devam etti ; 1971 yılı Şubat ayında, “Le Şeyhulislam Ebû’s-Suud et ses Fetwas en Droit Penal” (Şeyhulislam Ebussuud Efendi ve Ceza Hukukuna Dair Fetvaları) konulu doktora tezini tamamlayarak İslam hukuku alanında doktor ünvanını aldı ve yurda döndü. 01.07.1971 – 15.02.1972 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Genel Müdürlüğü’nde uzman olarak çalıştıktan sonra, 15.02.1972 tarihinde Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslam Hukuku kürsüsünde Dr. Asistan olarak göreve başladı. “İslam’ın Doğuşunda Toplumsal Realite, Hukuki Ayetler ve İçtihadi Kaynaklar” konulu doçentlik teziyle 29.12.1977 tarihinde İslam Hukuku alanında doçent oldu.

Zahid Aksu hocamız fakültedeki görevi yanında, Erzurum Yüksek İslam Enstitüsü’nde de dersler vermiş; Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde İmam Hatip Okulu meslek dersleri öğretmenlerine yönelik açılan kurslara konferansçı olarak görevlendirilmiş ve ayrıca 1981 yılından itibaren Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Erzurum Merkez Yönetim Kurulunda da görev yapmıştır. 1982–1983 öğretim yılında 16.02.1983 - 06–10.1983 tarihleri arasında 40/b maddesi kapsamında görevli olarak Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde çalıştı.

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde çalışmalarını sürdürürken, araştırmalarda bulunmak üzere bir süre (Ağustos 1982 – Kasım 1982) Amerika Birleşik Devletleri’nde bulundu ve konferanslar verdi.

29.08.1989 tarihinde Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Profesör oldu ve bir süre Temel İslam Bilimleri Bölümü Başkanlığı görevinde de bulundu. Osmanlı şer’iyye sicillerinin sistematik kataloğunu hazırlamak ve Osmanlı arşivlerindeki şer’iyye sicillerinin mikrofilmlerle yedeklenmesi ve imkân ölçüsünde bir

merkezde toplanması konusundaki projesini yürütmek üzere, Kültür Bakanlığı tarafından 08.10.1990 tarihinden itibaren bir yıllık süre ile Ankara'da görevlendirildi. Ayrıca bu proje kapsamında farklı illerdeki müzelerde de görevli olarak araştırmalar yaptı.

20 yıl Erzurum'da hizmet eikten sonra, 06.07.1992 tarihinde Kayseri Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesine naklen tayin oldu. 1993 yılında İnönü Üniversitesi Darende İlahiyat fakültesine kurucu dekan olarak atandı. Küçük bir taşra ilçesinde açılmasından kaynaklanan olumsuzluklara rağmen, Dekanlık yaptığı üç yıl içinde İnönü Üniversitesi Darende İlahiyat Fakültesinin ve yine aynı üniversite bünyesinde kısa adı OSAM olan "Osmanlı Devri Adliye Sicil Vesikaları Araştırma ve Uygulama Merkezi"nin kuruluşunu tamamladıktan sonra, sağlık problemlerinin de artmasıyla tekrar Kayseri Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesindeki görevine döndü.

15 Ekim 1999 yılında emekli oldu ve Ankara'ya yerleşti. Evli ve bir çocuk babası olan hocamız, 16 Ekim 2008 tarihinde Ankara Elvankent'teki evinde teheccüd namazını müteakip seher vakti 72 yaşında Rabbine döndü.

II- Yayınları

Bilindiği gibi Zahid Aksu hocamız henüz 44 yaşında iken geçirdiği ağır kalp krizi, devamında yaşadığı ameliyat ve diğer tıbbi müdahaleler sebebiyle, yaptığı ve yapmayı planladığı bilimsel çalışmaların büyük çoğunluğunu bilim dünyasına kazandıramamıştır. Özellikle Osmanlı şer'iyeye sicillerinde yapmayı hedeflediği çalışmalara imkan bulamadığını adeta sızlanarak sıkça tekrarlayan hocamız, bu hedeflerinin ancak çok yönlü yetişmiş ilahiyatçı bilim adamları ile gerçekleştirebileceğini söyler ve bundan dolayı da yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin yetişmesine özel önem verirdi. Hocamızın bilim dünyasına katkıları konusunda bir fikir vermesi açısından, yayınlanmış ve yayına hazır bilimsel çalışmaları yanında, danışmanlığında lisansüstü tezlerini tamamlayan doktora ve yüksek lisans öğrencileri ile tez konularının isimlerini de burada zikretmek gerektiğini düşünüyoruz.

A-Kitapları:

1-**Le Şeyhülislam Ebû's-Suud et ses Fetwas en Droit Penal**; Paris-1971 (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

2. **İslâm'ın Doğuşunda Sosyal Realite; Hukuki ve İctihadi Kaynaklar** (Doçentlik Tezi, Erzurum. 1977), İlahiyat Yayınları, Ankara - 2005.

3. **Hukukî Ayetler**, Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum -1983.

4. **Ahıska Defteri**, Osmanlı şer'iyeye sicilleri konusundaki projesi kapsamında Prof. Dr. Süleyman Tülücü ile yayına hazırladığı bir kitap olup, henüz yayınlanmamıştır.

B- Makale ve Tebliğler:

1. "Laik Fransa'da Din Eğitiminin Genel Statüsü", **Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi**, Erzurum-1975, Sayı: 1, 219-222.

2. "Batı Demokrasilerinde Hürriyet", **Atatürk Üniversitesi 50. Yıl Armağanı**, Erzurum-1973, II,433-441.

3. "Selam Olsun" (Fahri GÖKCAN Anısına), **Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi**, Erzurum-1979, Sayı: 3, IX-XI.

4. "Quelques Mots Sur le Regime Ottoman et L'application de la loi Sainte (Şari'a)", **Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi**, (1979), Sayı: 3, 87-96.

4. "Osmanlı Rejimi ve Kanun Tatbikatı Üzerine Birkaç Söz", **Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi**, Erzurum-1979, Sayı: 3, 97-101.

5. "Şeyhülislam İbn Kemal ve Osmanlı İdaresindeki Yeri", **Şeyhülislam İbn Kemal Sempozyumu, Tebliğler ve Tartışmalar**, (Tokat 26-29 Haziran 1985), Ankara – 1986, 201-210.

6. Osmanlılarda Hukuk ve Ulema (Yayına hazır makale).

C- Tebliğle veya Müzakereci Olarak Katıldığı Ulusal ve Uluslararası Bilimsel Toplantılardan Bazıları:

1. 21 Ekim 1982, Chicago Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezinde, "XVI. Asır Osmanlı İmparatorluğunda Hukuk Tatbikatı" konulu Türkçe olarak bir konferans verdi.

2. 28-31 Ekim 1982, Chicago Üniversitesi'nde "International Conference on the Islamic Criminal Justice System" .

3. 1982, Kuveyt "İslami Açından Doğum Kontrolü ve Tüp Bebek Uluslar Arası Sempozyumu".

4. 28-30 Mayıs 1981, Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesince tertip edilen Hicret Kongresi, "Hicret Öncesi ve Sonrasında İslam Hukuku".

5. 18-20 Haziran 1987, Kayseri, Büyük Türk – İslam Bilgini Buhari Uluslar Arası Sempozyumu.

6. 18-24 Ekim 1987, Samsun "Yüksek Öğretim Din Bilimleri Sempozyumu".

7. 8-10 Nisan 1988, Ankara "Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri".

8. 14 Eylül 1989, İstanbul "Aente Islamo-Chiretienne" (VI. İslam Hristiyan Danışma Toplantısı).

D- Tercüme Çalışmaları:

1. "İslam Hukuku'nda Örf ve Adet": Bu metin Prof. Dr. Muhammed Hamidullah'ın 18 Nisan 1975 ve 25 Nisan 1975 tarihlerinde Erzurum Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi'nde "İslam Hukukunda Örf ve Adet" adıyla vermiş olduğu seminerlerin Zahid Aksu tarafından yapılan çevirisinin Ali Duman tarafından yeniden yayına hazırlanmış şeklidir. Hikmet Yurdu, Yıl: 1, S. 2, (Temmuz-Aralık-2008) ss. 141-165.

(<http://www.hikmetyurdu.org/sayilar/sayi2/11-hamidullah-orf.pdf>),

[Erişim: 17.11.2008]

2. "İnsan Toplularında İbadet Tarihi": Bu metin Prof. Dr. Muhammed Hamidullah'ın 09. Mayıs 1975 tarihinde Erzurum Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi'nde "İslâm Dışı Dinlerde İbadet Tarihi" ve 17. Mayıs 1975 tarihinde aynı yerde bir öncekinin devamı olan "İslâm'da İbadet Tarihi" adlı iki se-

minerin Zahid Aksu tarafından yapılan çevirilerinin İbrahim Kaplan tarafından yeniden yayına hazırlanmış şeklidir. Hikmet Yurdu, Yıl: 1, S. 1, (Ocak-2008) ss.9-30. <http://www.hikmetyurdu.com/sayilar/sayi1/4-hamidullah-ibadettarihi.pdf> [Erişim: 19.11.2008]

III- Danışmanlığında Lisansüstü Tezlerini Tamamlayan Öğrencileri ve Tez Konuları

A- Çalıştırdığı Doktora Tezleri

1. Mustafa Baktır, *İslam Hukukunda Zaruret Hali*, Atatürk Üniversitesi, 1981-Erzurum.
2. Süleyman Tülüçü, *Zuheyr b. Ebî Sulmâ ve Edebi Kişiliği*, Atatürk Üniversitesi 1982- Erzurum.
3. Faruk Beşer, *İslâm'da Sosyal Güvenlik*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum -1985.
4. Beşir Gözübenli, *İslâm'da Para ve Fonksiyonları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum -1986.
5. Ali Bakkal, *İslâm Hukuku'nda Hikmet İlet ve İctimai Vakıa Münasebetlerinin Hukuki Neticeleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum -1986.
6. Hakkı Aydın, *Molla Fenari ve Fusulu'l-Bedayi' fi Usuli'ş-Şerayi'indeki Metodu*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum -1989.
7. Nasi Aslan, *Kayseri Şer'iyye Sicillerinde Hicri 1084, 1087 tarihli 81 ve 84 Numaralı Defterler ve İslam Hukuku Açısından Tahlili*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri -1995.

B- Çalıştırdığı Yüksek Lisans Tezleri

1. Hakkı Aydın, *Cassas'ın Kitabü Usuli'l-Fıkhı ile Debusî'nin Takvimu'l-Edille'sinin Karşılaştırmalı Olarak Tanıtılması*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum -1985.

2. Hacı Murat Kumbasar, *Taftazani ve Usulü Fıkıhtaki Yeri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum -1990.
3. Tevhit Ayengin, *Ehliyeti ve Ailedeki Statüsü İtibariyle İslam Huku-ku'nda Çocuk*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum -1992.
4. Ali Duman, *Şer'iyye Sicillerine Göre XVIII yy'da Kastamonu'da Gün-lük Hayat (1115 Tarihli Kastamonu Şer'iyeye Sicilinin Katalogu)*, Erciyes Üni-versitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri -1994.
5. İsmail Yıldızlı, *Pir Muhammed Efendi'nin "Muinu'l Müfti" Ala Cevabi'l Müstefti adli Eserinden Seçme Fetvaleri Transkripsiyonu ve Tahkiki*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri -1994.
6. Bayram Yardım, *Serhsî'ye Göre Hadler ve Uygulamaları*, Erciyes Üni-versitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri -1995.
7. M. Zahit Yıldırım, *30 numaralı Adana şer'iyeye sicil defteri 1115/1703-1171/1757*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1996.
8. Ahmet Küçük, *10 Numaralı Adana Şer'iyeye Sicil Değeri (H. 1241-1260, M. 1825-1844)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1996.
9. Talip Atmaca, *129 Nolu Adana Şer'iyeye Sicili Değeri (H. 1143-1145, M. 1730-1732)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1996.
10. Feyzi Kaplan, *6 Numaralı Adana Şer'iyeye Sicili (H. 1203-1024. M.1788-1789)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1996.
11. Metin Ceylan, *17 Nolu Adana Şer'iyeye Sicili (H. 1156-1157. M. 1743-1744)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1996.
12. Murat Fidan, *(H. 1167-1169, M. 1753-1755) Tarihli Adana Şer'iyeye Si-cili*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1996.
13. Halis Adnan Arslantaş, *Antep'in 141 Numaralı Şer'iyeye Sicili (H. 1261-1270) Transkripsiyon ve Kataloğu*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensti-tüsü, Malatya -1997.

14. Mehmet Karabaş, *157 Nolu Mut Şer'iyeye Sicili Defterleri Transkripsiyon ve Kataloğu (H. 1317-1319, M. 1900-1901)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1997.

15. Abdullah Kayhan, *242 No'lu Arapgir Şer'iyeye Sicil Defterleri (1335-13342)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1997.

16. Adnan Bayraktar, *429-19 Nolu H.1124-1125 Tarihli Kastamonu Şer'iyeye Sicil Defteri*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1997.

17. Mesud Koşar, *H. 1155-1156 (M. 1742-1743) Tarihli İstanbul Bâb-ı Meşihat Şer'iyeye Sicilleri Bölümünde Bâb Mahkemesi 182 nolu Şer'iyeye Sicili*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri -1998.

18. Ayhan Erdemir, *66 numaralı Davut Paşa şer'iyeye sicili (10 Cemaziye'l evvel 1232/M.29 Mart 1816-H.23 Şa'ban 1232/M 8 Temmuz 1816)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya -1998.

IV- Prof. Dr. Zahid Aksu Hocamız Hakkında Unutamadıklarımızdan Bazıları

Bilindiği gibi merhum Prof. Dr. Zahid Aksu hocamız, ülkemizde ilahiyat camiasının önde gelen bilim adamlarından birisiydi. Esasen yakın gelecekte merhum hocamızı çeşitli açılardan inceleyen makalelerin yer aldığı özel sayılı dergiler yayınlanıp, bilimsel toplantılar tertip edilmesi gerektiği vefa göstergesi olması yanında, bilimsel düşüncenin gelişmesine katkı açısından da önem taşımaktadır. Zahid bey hocamızın eserleri ve ilmi şahsiyetiyle ilgili ayrıntıları, ileride hazırlanacak makale ve tebliğlere havale edip, bu başlık altında merhum hocamızla ilgili özellikle önemli gördüğümüz bazı hususlara kısaca işaret edilecektir.

a- Cömertlik ve Yardımseverliği:

Zahid Aksu hocamızdan aklımızda kalan en önemli hususlardan birisi, onun idealist bir insan olması yanında, özellikle yardım severlik ve cömertliği idi. Özellikle Cuma günleri otomobilinin bagajını temel ihtiyaç maddeleriyle doldurur ve bunları Erzurum'un gecekondu semtlerindeki fakirlere dağıtırdı. Erzurum'un gecekondu semtlerindeki fakir, yaşlı ve bakıma muhtaç insanları

bulmak için özel gayret sarf eder; bunlara yardımcı olma hususunda elinden geleni yapmaya çalışırdı. Bu kapsamda barınacak yeri olmayan kimsesizlere güvenli bir yerde barınak temin etmeye çalışır, hastaların tedavi olması için rehberlik yapar ve gerektiğinde maddi destek sağlar; dilenmeye zorlanan çocukların aileleriyle görüşüp, bu çocukların yatılı veya gündüzlü okullarda okutulması konusunda maddi manevi destek sağlardı. Bu davranışı Zahid bey hocamızın hayatındaki ihmal edilemezlerinden birisiydi.

Zahid Aksu hocamızın yine bu yardımseverlik duygularının bir tezahürü olarak, 1981 yılından itibaren Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Erzurum Merkez Yönetim Kurulundaki görevi esnasında, Erzurum'daki yetiştirme yurtlarının şartlarını (maddi - manevi) iyileştirmek için büyük gayret ve mesai sarf ettiğini biliyoruz.

Merhum hocamızın yardımseverliği sadece şehirdeki fakir ve muhtaç kimselere münhasır değildi. Zahid bey hocamızın hem can ciğer çocukluk arkadaşı, hem meslektaş ve mesai arkadaşı ve hem de eniştesi (kız kardeşinin beyi) olan Doç. Dr. Fahri Gökcan hocamızın genç yaşta vefatıyla geride bıraktığı üç yetim yeğenine, dayıları olarak babalarının yokluğunu aratmamak için yaptığı maddi - manevi fedakarlıkları, yakın çevresi tarafından gayet iyi bilinmektedir.

Bütün bunların yanında hocamız, üniversitedeki fakir öğrenciler ve mali sıkıntılarla karşılaşan idari personelin de ilk başvurdukları kimselerden birisiydi. Nitekim hocamız çeşitli vesilelerle tespit ettiği üniversitedeki fakir öğrencilere de aynî ve nakdî yardımlar yapar, bu konularda mesai arkadaşları ve öğrencilerine de örnek olurdu. Özellikle yarıyıl sonlarında memleketine gidecek bilet parası olmayan çok sayıda öğrenci Zahid bey hocamızın fakülteodasındaki odasına uğrayıp bilet paralarını temin ederlerdi. Bu özelliğinden dolayı hocamız, öğrenciler ve fakülteodadaki idari personel arasında "Zahit Baba" diye anılırdı.

b- İslâm Hukuku Öğretiminde Takip Ettiği Bir Yöntem

Fakülteodaki lisans programı için İslâm hukuku derslerinin müfredatı ve öğretim yöntemlerinin gündeme geldiği toplantılarda merhum Prof. Dr. Zahid Aksu hocamız, öğrencilerin verilecek bilgilerdeki sistematiği iyi kavrayabilmeleri ve de bilgilerin kalıcı olması bakımından en verimli yöntemin, konularla ilgili

ahkam ayetlerinin ezberletilmesi olduğunu savunurdu. Hocamız her sınavda en az 30 puanlık ahkam ayeti ezberi sorardı. Bu yöntem sayesinde öğrencilerimizin sadece Zahid beyin derslerinden başarılı olabilmeleri için Kur'an-ı Kerim'den bir cüz kadar ezber yaptıkları bilinmektedir. Hocamız derslerinde, "Keşke ders saatleri yeterli olsa da bu yöntem temel ahkam hadislerinin ezberletilmesiyle takviye edilse" diyerek, öğrencilere hiç değilse fıkın her ana konusunda birer ahkam hadisi ezberlemelerini tavsiye ederdi.

Ders saatlerinin yeterli olması halinde öğrencilerimize Kur'an-ı Kerim'e vukufiyet ve fıkın nosyonu yanında, özellikle Arapça konusunda özgüven de kazandırması bakımından bu yöntemin verimliliği açıktır. Hocamız bu yöntemi öğrenciler açısından Kur'an ve Sünnet referanslı bilgi üretme nosyonu kazandırması yanında, dini sabitelerin oluşması bakımından da oldukça önemli gördüğünü her fırsatta dile getirirdi.

c- Osmanlı Dönemiyle İlgili Bir Projesi

Zahid Aksu hocamızın en büyük ideallerinden birisi, hukuk tarihimiz açısından emsalsiz bir bilgi hazinesi olan Osmanlı Devleti'nin şer'iyeye sicillerini bilim dünyasının hizmetine sunmak idi. Hocamız Fransa'da doktora çalışmalarını sürdürürken, Osmanlı'da İslam hukuk tatbikatı konusunda günümüz dünyasının muhtaç olduğu mesajları havi çok önemli arşiv belgelerine ulaştığını, Osmanlı ile ilgili görüş beyan edilirken bu ve benzeri belgelere dayanmadan yapılan değerlendirmelerin bilimsellikten uzak olacağını; Osmanlı dönemiyle ilgili arşivleri (özellikle şer'iyeye sicillerini) bilim dünyasının hizmetine sunma çalışmalarını ise, mutlaka ilahiyat formasyonuna sahip uzmanların yapması gerektiğini/zorunluluğunu sıkça vurgulardı.

Bundan dolayı kurmuş olduğu kısa adı OSAM olan araştırma merkezinin kuruluş yönergesinde burada çalışacak elamanların özellikle ilahiyat fakültesi mezunu olma şartının yer almasını sağlamıştı. Nitekim bu merkezde istihdam edilmek üzere Sosyal Bilimler Enstitüsü kadrosunda sekiz araştırmacı aldı ve bunlara yüksek lisans düzeyinde çeşitli illere ait şer'iyeye sicillerinin kataloglarını yaptırdı. İleri aşamada bu merkezi Şer'iyeye Sicilleri Enstitüsüne dönüştürerek mezkûr elemanlara da daimi statüde çalışabilecekleri kadrolar tahsis edip, üniversiteler bünyesinde bu tür araştırma merkezlerinin kurumsallaştırılmasına

öncülük etmek istiyordu ve bu isteğini de gerçekleştirme fırsatı buldu. Esasen merhum hocamız bu işi Osmanlı'ya karşı bir vefa borcunun yerine getirilmesi olarak görüyordu.

Bilindiği gibi hocamızın kurucu dekanlığı sona erince sağlık problemlerinin de ciddileşmesi sebebiyle, buradaki çalışmalarını geriden gelenlere bırakıp Kayseri Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesine dönmek zorunda kaldı. Kendisiyle görüşmelerimizde, bütün olumsuzluklara rağmen hem İnönü Üniversitesi-ne bağlı olarak Darende'deki İlahiyat Fakültesinin, hem de yine aynı üniversitesi bünyesinde OSAM gibi resmi bir Osmanlı araştırma merkezi kurabilmiş olmanın hazzını yaşadığını ifade ederdi.

Esasen Zahid Bey hocamız derslerinde (lisans ve lisansüstü) olduğu gibi, bilim çevresiyle olan hususi sohbetlerinde de, şer'iyeye sicilleri gibi emsalsiz bir bilgi hazinesine sahip olduğumuz halde bu hazinenin gerektiği gibi değerlendirilemediği hususuna mutlaka bir vesile bulup dikkat çekerdi. Muhatablarına bu konudaki bireysel ve sosyal sorumluluğun boyutlarını hatırlatmak kapsamında, yazılarında olduğu gibi ders ve sohbetlerinde de meşhur şarkiyatçı J. Schacht'ın "Dört halifeden sonra İslam Hukukunu uygulama noktasında Osmanlı sultanları Emevî ve Abbasî hükümdarlarından daha samimi idiler" sözünü önemseyerek zikrederdi. Bazen de bu tezi, "Osmanlı sultanları, İslam hukukunu uygulama bakımından Hulefayı Raşidin ve Ömer b. Abdulaziz'den sonraki en samimi ve başarılı idareciler idi" şeklinde ifade ederdi.

Zahid bey hocamız derslerinde ve özel sohbetlerinde, Osmanlı ile ilgili kendisinde şok etkisi yapan, hiç unutamadığı ve mutlaka araştırılması gerektiğini söylediği Kanuni Sultan Süleyman Han dönemiyle ilgili bilim dünyasının yeterince tanımadığı bir arşiv belgesinden bahsederdi. Bu arşiv belgesi hocamızın Fransa'da doktora tezini hazırlarken rastladığı bir belge olup, Osmanlı'nın Endülü's'e ulaşabilmesi ve Avrupa'da kalıcılığının pekişmesi için payitahtın (başkentini) İstanbul'dan Belgrat'a taşınması gerektiği konusundaki Kanuni Sultan Süleyman Han'ın ısrarla üzerinde durduğu hayati projesini havi bir arşiv belgesidir. Bu belge hakkında değerlendirme yaparken, Kanuni'nin mezkûr projesinin uygulamaya konulamamasında etkili olan gerekçelerin, tarihçiler yanında ilahiyatçılar ve siyaset bilimcilerin uzmanlık alanlarını da ilgilendirdiğine işaret edip,

konunun çeşitli boyutlarıyla incelenerek aydınlatılmasının Osmanlı'ya karşı bir vefa borcu olduğunu dile getirir ve daha nice benzeri belgeler olabileceğine de özellikle dikkat çekerdi.

Zahid Bey hocamızın, bilimsel toplantılarda olduğu gibi, fakülte kurullarında da ilahiyat fakültelerinin kontenjanlarının artırılması gerektiğini önemseyerek dile getirdiği ilgililerin malumudur. Hocamız bu görüşünün gerekçeleri kapsamında, Osmanlı şer'iyeye sicillerinin bilim dünyasının istifadesine sunulması gibi önemli hizmetler için de çok sayıda İlahiyatçı uzmanlara (acil) ihtiyaç olduğunu özellikle vurgulardı. Merhum hocamız özellikle fakülte kurullarında, "Akademik personel ve bina bakımından şartları uygun olan İlahiyat fakültelerinin yıllık en az 400-500 öğrenci almaları gerektiği hususunu dile getirir ve ilahiyat fakültelerine tahsis edilen öğrenci kontenjanının azlığından dert yanar, bu konuda adeta sızlanırdı.

Zahid bey hocamızla ilgili hatırladıklarımız ve de yazılacak şeyler pek tabii ki bunlarla sınırlı değildir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, merhum hocamızla ilgili yazılacak diğer hususları, bu konuda yayımlanacak özel sayılı dergiler ve sempozyumlara havale ediyoruz.

Yetiştirdiği öğrencileri kıyamete kadar kendisinin amel defterinin sevap hanesine hediyeler göndermeye devam edeceklerdir. Bir kez daha merhum hocamıza "Ruhu şâd, mekânı Cennet olsun" dileklerimizi tekrarlıyoruz.